

Beïnvloedt Uitkomstinformatie de Kwaliteitsbeoordeling van een Politieverhoor? Het Effect
van (On)Schuld bij een Verhoor Zonder Bekentenis

Birgit Tukkers

S1714848

Bachelor thesis

Universiteit Twente, Enschede

25 – 06 – 2018

Eerste begeleider: dr. Renate Geurts,
Universiteit Twente
Vakgroep Psychologie van Conflict, Risico en Veiligheid

Tweede begeleider: dr. Sven Zebel,
Universiteit Twente
Vakgroep Psychologie van Conflict, Risico en Veiligheid

Abstract

Dit onderzoek kijkt naar de invloed van uitkomstinformatie bij de kwaliteitsbeoordeling van een politieverhoor. De hypothese was dat een politieverhoor waarin een onschuldige verdachte geen bekentenis heeft afgelegd als positiever wordt beoordeeld dan een politieverhoor waarin een schuldige verdachte geen bekentenis heeft afgelegd. Dit werd getoetst door middel van drie condities, namelijk (1) geen bekentenis en geen kennis over de schuld van de verdachte (controleconditie), (2) geen bekentenis maar de verdachte blijkt schuldig te zijn en (3) geen bekentenis en de verdachte blijkt onschuldig te zijn. De participanten kregen een video te zien van een echt politieverhoor. Afhankelijk van de conditie kregen de participanten concreter informatie over de schuld van de verdachte. In de conditie ‘onschuldig’ kregen de participanten een alibi te lezen waardoor hij onschuldig is. In de conditie ‘schuldig’ kregen de participanten te lezen dat al het gevonden bewijs overeenkomt met de verdachte. Vervolgens konden zij door middel van een vragenlijst een kwaliteitsoordeel geven over het verhoor. Er is, op een onderdeel na, geen outcome bias gevonden bij het beoordelen van de kwaliteit van het verhoor. Wel is er een outcome bias gevonden bij het beoordelen van de kenmerken van de verhoorder, waarbij participanten in de conditie ‘schuldig’ de kenmerken positiever beoordelen dan de conditie ‘onschuldig’. De verhoorder krijgt in dit geval onterecht lof voor zijn kenmerken tijdens het verhoor. Deze outcome bias is in de andere richting gevonden dan verwacht. Het niet vinden van de outcome bias bij de andere onderdelen kan gezien worden als een positieve bevinding omdat de verhoorders in het geval dat zij geen bekentenis weten te verkrijgen, niet onterecht kritiek of lof krijgen.

Trefwoorden: outcome bias, onschuldig, schuldig, politieverhoor

Beïnvloedt Uitkomstinformatie de Kwaliteitsbeoordeling van een Politieverhoor? Het Effect van (On)Schuld en Geen Bekentenis

De outcome bias

In het dagelijks leven gebruikt men verschillende heuristieken. Dit zijn besluitvormingsregels, ook wel algemene vuistregels, die men kan helpen bij het beoordelen van complexe situaties in een korte tijd (Rassin, 2017^a). Buiten het feit om dat heuristieken in de meeste gevallen tot juiste conclusies leiden, kan het ook leiden tot een fout wat een *bias* wordt genoemd (Rassin, 2017^a). Stel je een dokter voor die een nieuw medicijn wil proberen bij zieke kinderen. Het medicijn geeft 50% kans dat een kind beter wordt en 50% kans dat het kind eraan komt te overlijden. Wanneer de dokter het medicijn toedient en het kind wordt beter, zal men de dokter als een goede dokter zien. Echter wanneer het kind zou komen te overlijden ten gevolge van het medicijn, zal men de dokter zien als een slechte dokter die een grote fout heeft gemaakt. Men maakt op basis van de uitkomst een oordeel over de dokter, terwijl de kansen op een goede en slechte afloop gelijk zijn.

Het effect in het bovenstaande voorbeeld kan toegeschreven worden aan de *outcome bias*. De outcome bias is het proces waarbij men nieuwe informatie, de uitkomst, gebruikt om het gedrag uit het verleden te beoordelen en daarbij de fout ingaat (Hawkins & Hastie, 1990). Het gaat hierbij om een kwaliteitsoordeel. Hierbij wordt het gedrag als goed beoordeeld wanneer de uitkomst goed is, maar wanneer de uitkomst slecht is zal het gedrag ook als slecht worden beoordeeld (Baron & Hershey, 1988). Wanneer hetzelfde gedrag verschillend wordt beoordeeld, afhankelijk van de uitkomst, is er sprake van een outcome bias.

Bij de outcome bias is men niet bewust van het feit dat de uitkomstinformatie hun perceptie van het verleden beïnvloedt (Baron & Hershey, 1988). Dit gevaar kan zich voordoen bij juridische besluitvormers, zij moeten vaak beslissingen nemen over

gebeurtenissen in het verleden waarbij zij op de hoogte zijn van de uitkomst (Ask & Granhag, 2010). Een voorbeeld hiervan is een rechter die de nalatigheid moet beoordelen van een bestuurder die een auto-ongeluk heeft veroorzaakt. De rechter weet dat het gedrag van de bestuurder ernstige consequenties heeft opgeleverd. Ondanks deze uitkomstinformatie moet de rechter de aansprakelijkheid van de bestuurder beoordelen op basis van het gedrag van de bestuurder ten tijde van gebeurtenis, en niet op basis van de uitkomsten van de gebeurtenis (Ask & Granhag, 2010). Een ander voorbeeld is wanneer de rechter moet bepalen of een mogelijk gedwongen bekentenis (een bekentenis die onder ontoelaatbare druk is afgelegd) wordt toegelaten als bewijs in de rechtszaal (Ask & Granhag, 2010). Hierbij is de uitkomst bekend, namelijk de bekentenis, maar de taak van de rechter is om te beoordelen of er sprake is van eventueel ontoelaatbare druk. Het gevaar hierbij is dat de uitkomstinformatie de beoordeling kan beïnvloeden. Concreet, als blijkt dat de bekentenis vals is, is de rechter wellicht eerder geneigd om het gedrag van de verhoorder als ontoelaatbaar te beoordelen.

Een bias die veel lijkt op de outcome bias maar die er niet mee moet worden verward, is de *hindsight bias*. De hindsight bias heeft betrekking op hoe waarschijnlijk men een gebeurtenis beoordeelt, terwijl de outcome bias betrekking heeft op hoe goed/slecht men een gebeurtenis of gedraging beoordeelt (Baron & Hershey, 1988; Fischhoff, 1975). Bij de hindsight bias heeft men een valse overtuiging dat zij een uitkomst van een gebeurtenis correct zouden hebben voorspeld, op het moment dat zij de uitkomst al weten (Hawkins & Hastie, 1990). Men heeft dan het gevoel dat ze het altijd al geweten hebben. Daarbij zal iemand bij wie de uitkomst bekend is, de kans dat die uitkomst zal voorkomen hoger inschatten dan alternatieve uitkomsten (Fischhoff, 1975). Stel je hebt een waxinelichtje laten branden in de woonkamer wat een brand heeft veroorzaakt. Wanneer je dit verhaal verteld aan een vriend met daarbij dat je huis is afgebrand, schat hij de kans dat een waxinelichtje een heel huis kan laten afbranden groter in dan iemand die geen weet heeft van deze gebeurtenis.

Bij de outcome bias gaat het in tegenstelling tot de hindsight bias niet om de waarschijnlijkheden van een gebeurtenis, maar om de kwaliteitsoordeel van een gebeurtenis wanneer de uitkomst bekend is.

Bestaande onderzoeken naar de outcome bias

In de huidige literatuur zijn er nog weinig onderzoeken verricht naar de outcome bias. De onderzoeken die wel zijn verricht, zijn uitgevoerd door onder andere Baron & Hershey (1988). Zij hebben in hun onderzoek experimenten uitgevoerd waarbij de participanten beslissingen met de daaruit voortkomende uitkomsten te zien krijgen. De beslissingen hebben te maken met medische kwesties of gokken met geld. Hieruit komt naar voren dat participanten bij een gunstige uitkomst de beslisser als meer competent beschouwen dan wanneer de uitkomst ongunstig is (Baron & Hershey, 1988). Bij het gokken met geld vinden de participanten de beslisser meer competent als de niet gekozen optie slechter blijkt te zijn dan de gekozen optie. Een ander onderzoek naar de outcome bias laat zien dat men gedragingen als minder ethisch beoordeeld wanneer dergelijke gedragingen tot ongewenste uitkomsten leiden, zelfs wanneer men de gedraging eerst nog acceptabel vond toen de uitkomsten ervan nog onbekend waren (Gino, Moore, & Bazerman, 2008). Hierbij beoordeelt men het gedrag meer afkeuringswaardig en zullen ze dit gedrag harder straffen.

Eveneens laat het onderzoek van Murata, Nakamura, Matsushita, en Moriwaka (2015) zien dat gedragingen gestraft worden op basis van de uitkomsten. In dit onderzoek zijn er drie mogelijke uitkomsten door middel van drie soorten dobbelstenen waarmee geld verdiend kan worden. De ene keer mogen participanten wel een dobbelsteen kiezen, de andere keer niet. Wanneer een participant geen keuze had, net zoals de andere participanten, wordt hij alsnog harder gestraft wanneer zijn dobbelsteen een egoïstische uitkomst heeft. Het straffen vindt plaats door middel van het wegnemen van het geld (Murata et al., 2015).

Verder geven een aantal onderzoeken een mogelijke oorzaak voor de outcome bias. Men probeert situaties begrijpelijk te maken door hun bestaande kennis te combineren met de uitkomsten (Clarkson, Emby, & Watt, 2002). Tussen de bestaande kennis en de nieuwe kennis, de uitkomst van een gebeurtenis, wordt een causale link gevormd (Clarkson et al., 2002). Wanneer men een herinnering ophaalt wordt niet alleen de originele herinnering opgehaald, maar een herinnering waarbij steeds stukjes informatie is bijgewerkt (Weinstein, 2002). Bij het beoordelen van een gedraging wordt daardoor niet alleen de gedraging zelf herinnert maar ook de uitkomst van de gedraging, wat vervolgens een rol speelt bij de beoordeling. De uitgevoerde onderzoeken naar de outcome bias hebben zich zo te zien niet beperkt binnen een context.

De ongewenste effecten van de outcome bias

De onderzoeken die uitgevoerd zijn naar de outcome bias hebben gemeen dat het ongewenste effecten heeft (Baron & Hershey, 1988; Gino et al., 2008; Murata et al., 2015). De invloed van de outcome bias is zorgelijk wanneer gedragingen als minder ethisch worden beoordeeld bij een ongewenste uitkomst zoals blijkt uit het onderzoek van Gino et al. (2008). Het is vooral zorgelijk dat deze gedragingen dan op basis van de uitkomst gestraft worden. Iemand kan namelijk onterecht hard gestraft worden voor goed gedrag dat slecht is afgelopen. Verder kan iemand onterecht lof krijgen voor slecht gedrag dat goed is afgelopen. Het krijgen van lof kan gezien worden als bekrachtiging voor het gedrag, waardoor iemand het slechte gedrag kan blijven uitvoeren door operante conditionering (Staddon & Cerutti, 2003). Daarnaast kan het straffen van goed gedrag ervoor zorgen dat iemand het gedrag minder frequent gaat uitvoeren (Staddon & Cerutti, 2003). De outcome bias is dus ongewenst omdat het samen met operante conditionering ervoor kan zorgen dat slecht gedrag in stand blijft en goed gedrag uitgedoofd wordt.

De outcome bias heeft nog zorgelijker gevolgen in de juridische context, met name bij politieverhoren. Hierbij heeft de outcome bias namelijk als gevaar dat de verhoorders onterecht lof krijgen of onterecht kritiek krijgen. Verder ontstaat het risico op een manier van verhoren waarbij het hoofddoel het verkrijgen van een bekentenis is. Wanneer verhoorders kritiek krijgen op momenten dat zij geen bekentenis weten te verkrijgen van schuldige verdachten, zullen ze een volgende keer wellicht meer druk uitvoeren op de verdachte om deze bekentenis toch te verkrijgen (Horselenberg & van Koppen, 2017). Dit kan leiden tot het verkrijgen van valse bekentenissen en werkt ontoelaatbare verhoormethodieken in de hand (Horselenberg & van Koppen, 2017). Hierdoor is het relevant om te kijken naar de outcome bias binnen de juridische context met name bij politieverhoren.

Politieverhoor

In het huidige onderzoek wordt gekeken hoe leken de kwaliteit van een politieverhoor beoordelen wanneer de uitkomst bekend is. Maar wat wordt gezien als een goed politieverhoor? Een politieonderzoek heeft twee hoofddoelen, namelijk onderzoeken wat er is gebeurd, en als er iets is gebeurd onderzoeken wie wat heeft gedaan (Milne, Shaw, & Bull, 2008). Dit behoort tot de waarheidsbevinding in strafzaken (Horselenberg, Boon, Odinet, & Vredeveldt, 2017). Om deze twee vragen te beantwoorden moet er informatie verzameld worden en de bron voor deze informatie betreft vaak personen zoals een getuige, verdachte of slachtoffer (Milne et al., 2008). Hierdoor is een verhoor een van de belangrijkste instrumenten bij een politieonderzoek.

De uitkomst van een verhoor kan door meerdere factoren beïnvloed worden. Zo heeft de bewijskracht invloed op de uitkomst van een verhoor. De sterkte van het bewijs zoals de verdachte dat zelf beoordeelt bepaalt in veel gevallen of een verdachte gaat praten of niet (Gudjonsson & Petursson, 1991; Miceli & Near, 1985; Vrij, 2017). Echter, een verdachte is

minder bereid om te praten als het gaat om ernstige misdrijven. Zo blijkt dat slechts 13% van de verdachten in zaken over moord- en doodslag bekennen (Vrij, 2017). Daarnaast heeft de intentie van de verdachte ook invloed op de uitkomst van het verhoor. Is de verdachte bereid om mee te werken aan het verhoor of juist niet. In de meeste gevallen (80%) zijn de verdachten erg coöperatief tijdens een verhoor (Baldwin, in Vrij, 2017). De stereotiepe gedachte dat schuldige verdachten een voorkeur hebben om te zwijgen klopt niet. Overigens is het beroepen op zwijgrecht niet altijd in het belang van de verdachte (Vrij, 2017). Tevens heeft de prestatie van de verhoorder ook invloed op de uitkomst van het verhoor. Wanneer de verhoorder geen vooringenomenheid heeft en juist openstaat voor nieuwe informatie, is de kans op *confirmation bias* (mensen zijn ertoe geneigd om uitsluitend informatie te zoeken en zo interpreteren dat het overeenkomt met hun al bestaande overtuigingen) kleiner (Vrij, 2017). Dit zorgt ervoor dat de kans op accurate verklaringen groter wordt. Daarbij hangt het ook af op welke manier de verhoorder de verdachte ondervraagt. Echter heeft dit wel minder invloed op de uitkomst van een verhoor dan de sterkte van het bewijs en de intentie van de verdachte.

De prestatie van de verhoorder maakt weinig verschil uit in vergelijking met de bewijskracht en de intenties van de dader op de uitkomst van het verhoor (Deslauriers-Varin, Lussier, & St-Yves, 2011). Wanneer men de uitkomst meer toeschrijft aan de verhoorder dan aan bijvoorbeeld de bewijskracht, verhoogt dit de kans op de outcome bias. Stel dat een verdachte schuldig is bevonden doordat er sterk bewijs is gevonden tegen hem, maar men schrijft deze uitkomst voornamelijk toe aan de prestatie van de verhoorder, dan krijgt de verhoorder onterecht meer lof. Omgekeerd kan dit ook zorgen dat de verhoorder onterecht meer kritiek krijgt. Om deze reden wordt er een verkennende analyse uitgevoerd in dit onderzoek om te kijken waaraan men de uitkomst toeschrijven.

Bij een verhoor is het belangrijk dat de verdachte op een juiste manier geïnterviewd wordt zodat zijn verklaring zeer accuraat is (Horselenberg et al., 2017). Een vraag-antwoord patroon is hierbij geen juiste manier om te interviewen omdat deze vragen vaak gericht zijn op informatie waarover een verdachte niet beschikt, wat kan leiden tot fouten in zijn verklaring (Horselenberg et al., 2017). Een juiste manier om te interviewen drukt zich in de meeste gevallen uit in de volgende regel: hoe opener een vraag, hoe accurater het antwoord van een verdachte is (Horselenberg et al., 2017). Deze regel is minder van toepassing op jonge verdachten en verdachten die psychisch kwetsbaar zijn. Voor het verkrijgen van een accurate verklaring door een juiste manier van interviewen bestaan er diverse politie-interviewmethoden.

Het PEACE-model

Een politie-interviewmethode die in het huidige onderzoek als basis dient voor het beoordelen van de kwaliteit van een politieverhoor is het PEACE-model. Daarvoor is het belangrijk om te weten wat het PEACE-model inhoud. Het acroniem PEACE staat voor vijf fasen in het verhoor, namelijk *Planning and Preperation, Engage and Explain, Account, Closure* en *Evaluation* (Horselenberg et al., 2017). Deze methode is wereldwijd de meest gebruikte standaard voor het politieverhoor (Horselenberg et al., 2017). Het PEACE-model heeft als doel om valide verklaringen te verkrijgen. Deze methode is in de jaren '80 ingevoerd in Engeland naar aanleiding van verschillende rechterlijke dwalingen (iemand is veroordeeld voor een misdrijf dat hij niet heeft begaan of voor een misdrijf dat niet heeft plaatsgevonden) door valse bekentenissen (Horselenberg & van Koppen, 2017; van Koppen, 2017). Daarnaast hebben de vijf fasen van het PEACE-model gezamenlijk een aantal uitgangspunten. De belangrijkste uitgangspunten zijn transparantie over het doel en de structuur van het verhoor en een neutrale, niet-oordelende verhoorstijl (Horselenberg et al., 2017). Daarbij moet de

verdachte de gelegenheid krijgen om vrijuit te vertellen. Het PEACE-model is dus een belangrijke standaard voor het waarborgen van kwaliteit binnen een politieverhoor.

De vijf fasen van het PEACE-model hebben elk hun eigen doel. In de eerste fase *Planning and Preparation* gaat het om de planning en voorbereiding voorafgaand aan het verhoor (Walsh & Bull, 2010). Tijdens de tweede fase *Engage and Explain* zorgt de verhoorder ervoor dat de verdachte zo min mogelijk stress ervaart, omdat stress het ophalen van herinneringen kan bemoeilijken (Horselenberg et al., 2017). Dit wordt bewerkstelligd door het opbouwen van vertrouwen en een goede werkrelatie (Walsh & Bull, 2012). Een goede werkrelatie wordt gezien als de belangrijkste factor voor het verkrijgen van betrouwbare informatie tijdens een politieverhoor omdat het ervoor zorgt dat de verdachte zich meer herinnert en minder fouten maakt (Horselenberg et al., 2017). Tevens wordt in deze fase duidelijkheid gegeven aan de verdachte over het verloop van het verhoor en de basisregels, want als dit niet wordt gedaan heeft dat effect op het interview (Horselenberg et al., 2017). Dit komt doordat mensen vaak niet weten wat ze te wachten staan tijdens een verhoor. Vervolgens wordt in de derde fase *Account* gepoogd om een zo compleet en accuraat mogelijke verklaring te verkrijgen (Horselenberg et al., 2017). Dit wordt bewerkstelligd door de verdachte vrij te laten vertellen, daarna op het verhaal in te haken om uitgebreide informatie te verschaffen en indien er tegenstrijdigheden zijn in het verhaal worden deze aangekaart (Horselenberg et al., 2017). In de vierde fase *Closure* wordt een samenvatting gegeven van wat er gezegd is tijdens het verhoor. Hierbij geeft de verhoorder de verdachte de kans om informatie te wijzigen of toe te voegen (Walsh & Bull, 2010). De laatste fase *Evaluation* is na het verhoor en is bedoeld om zelfreflectie mogelijk te maken over de effectiviteit van het verhoor, en om te bepalen of verder onderzoek nodig is (Walsh & Bull, 2010). Deze fasen in het PEACE-model zijn opgesteld om de kwaliteit in het verhoor te handhaven en om zo valide verklaringen te verkrijgen.

Tevens houdt het PEACE-model rekening met gevaren zoals suggestie (Horselenberg et al., 2017). Suggestie kan in verschillende vormen tijdens het verhoor voorkomen, zoals het geven van misdaad-specifieke informatie. Dit houdt in dat de verhoorder de verdachte informatie over het delict geeft die de verdachte wellicht niet wist. Dergelijke informatie kan later in de verklaring worden opgenomen en vervolgens verkeerd worden geïnterpreteerd als extra aanwijzing voor de geloofwaardigheid van die verklaring (Rassin, 2017^b). Een andere vorm van suggestie is een suggestieve gesloten vraag (bijvoorbeeld: “*En toen zag je dat de dader nog een keer trapte?*”). Deze vragen lokken een bevestigend antwoord uit (Rassin, 2017^b). Tevens is het herhalen van een vraag ook een vorm van suggestie die een getuige of verdachte ertoe kan aanzetten om zijn antwoord te herzien (Rassin, 2017^b). Als suggestie niet geheel kan worden uitgebannen uit het verhoor, moet er op zijn minst gestreefd worden naar de controleerbaarheid van het verhoor achteraf (Rassin, 2017^b). Bijvoorbeeld door middel van opnames. Echter is het volgens Rassin (2017^b) van belang om te benadrukken dat een suggestievrij verhoor niet garandeert dat de betreffende verklaring waarheidsgetrouw is. Toch poogt het PEACE-model om een zo betrouwbaar mogelijke verklaring te verschaffen doordat het gebaseerd is op gefundeerde kennis over het geheugen en communicatie (Horselenberg et al., 2017).

Huidig onderzoek

In het huidige onderzoek wordt dus gekeken naar de outcome bias bij politieverhoren. Specifiek wordt er gekeken naar hoe mensen een verhoor en de verhoorder beoordelen wanneer er geen bekentenis ¹is afgelegd en de verdachte ofwel onschuldig ofwel schuldig is. Dit wordt gedaan omdat de uitkomst geen bekentenis en een onschuldige verdachte een

¹ Dit onderzoek heeft tegelijkertijd plaatsgevonden met een ander onderzoek waarbij wel een bekentenis is afgelegd tijdens het verhoor (Mansveld, 2018).

positieve uitkomst is en de uitkomst geen bekentenis en een schuldige verdachte een negatieve uitkomst is. Hieruit komt de volgende hypothese: *“Er wordt verwacht dat een politieverhoor waarin een onschuldige verdachte geen bekentenis heeft afgelegd positiever wordt beoordeeld dan een politieverhoor waarin een schuldige verdachte geen bekentenis heeft afgelegd.”*. De hypothese wordt getoetst door middel van drie condities in het onderzoek, namelijk (1) geen bekentenis en geen kennis over de schuld van de verdachte (controleconditie), (2) geen bekentenis maar de verdachte blijkt schuldig te zijn en (3) geen bekentenis en de verdachte blijkt onschuldig te zijn.

Methode

Participanten

Aan het onderzoek hebben 108 mensen deelgenomen. Het is berekend dat met deze steekproefgrootte een middelgroot effect ($d = 0.25$) met 62.50% zekerheid gedetecteerd kan worden. Voordat alle personen werden meegenomen in de data-analyse is gekeken naar de exclusiecriteria. Deze criteria bestond uit het volgende. Ten eerste moesten de participanten beschikken over goede Engelse lees- en luistervaardigheden. Dit werd gemeten op een 7-punt Likertschaal met de vragen of ze de video en de vragen hebben begrepen. Hierbij werd een participant met een antwoord lager dan 4 = *niet mee oneens of niet mee eens* uitgesloten. Ten tweede werd gevraagd of de participant al bekend was met de zaak. Wanneer participanten al bekend waren met de zaak werden zij uitgesloten. Daarnaast is voorafgaand aan de dataverzameling afgesproken dat responses met een korte afnametijd worden uitgesloten bij de data-analyse. Afnametijden worden als kort beschouwd wanneer het korter of even lang duurt als de tijdsduur van de video. Dit impliceert dat niet de gehele video is bekeken of dat de vragenlijst te snel is ingevuld. Bij het controleren van de exclusiecriteria zijn twee

participanten uit de dataset gehaald omdat zij of reeds bekend waren met de zaak of omdat zij aangeven de video niet te hebben begrepen.

De uiteindelijke steekproef bestond uit 106 mensen, waarvan 53 vrouwen, 52 mannen en één anders. De deelnemers waren tussen de 18 en 76 jaar oud en de gemiddelde leeftijd hierbij is 34 jaar ($SD = 16.85$). Onder de deelnemers beschikte 80 mensen over een Nederlandse nationaliteit, 24 mensen over een Duitse nationaliteit en twee deelnemers hadden een andere nationaliteit (zie tabel 1). Het hoogst genoten opleidingsniveau varieerde tussen ‘basisschool’ en ‘doctoraat’. Hierbij had één (0.90%) persoon alleen de basisschool afgerond en 36 personen (34.00%) de middelbare school. Twaalf personen (11.30%) zijn begonnen aan een opleiding maar hebben deze niet afgemaakt. Van de deelnemers beschikken 38 personen (35.80%) over een bachelorsdiploma van een hoge school of universiteit. Drie personen (2.80%) beschikken over een masterdiploma en veertien personen (13.20%) hebben een vakspecifieke opleiding afgerond. Als laatst hebben twee mensen (1.90%) een doctoraat behaald.

Tabel 1

Overzicht van Participanten per Conditie (N = 106)

Conditie	N	Vrouw / man / anders (%)	NL / DE / anders (%)	Leeftijd (in jaren)	
				M	SD
Controle	39	43.60 / 56.40 / 0.00	79.50 / 20.50 / 0.00	31.69	15.97
Schuldig	31	48.40 / 51.60 / 0.00	71.00 / 25.80 / 3.20	35.06	17.77
Onschuldig	36	58.30 / 38.90 / 2.80	75.00 / 22.20 / 2.80	35.03	17.20

De deelnemers zijn geworven via zelfselectie en *convenience sampling*. Vierentwintig deelnemers zijn geworven via zelfselectie; voor het onderzoek konden studenten aan de Universiteit van Twente zich aanmelden op SONA om deel te nemen. Hierbij waren een aantal eisen beschreven waaraan de deelnemers moesten voldoen, namelijk dat de student

beschikt over goede Engelse lees- en luistervaardigheden en dat zij boven de 18 jaar oud waren. Voor hun deelname kregen zij 0.5 SONA-punt. Daarnaast is het onderzoek gedeeld op *social media* kanalen waarbij mensen die het bericht tegenkwamen zichzelf konden opgeven om deel te nemen aan het onderzoek. Tweeëntachtig deelnemers zijn geworven via convenience sampling; er werd in eigen omgeving gekeken naar mensen boven de 18 jaar en zij werden gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek. Voor hun deelname kregen zij niets.

Design

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een tussen-proefpersonen design met drie groepen voor de *uitkomst* (schuldig, onschuldig, geen informatie). De eerste groep betreft de conditie ‘schuldig’, waarbij de participant geïnformeerd werd dat de verdachte in het verhoor schuldig is. De tweede groep betreft de conditie ‘onschuldig’, waarbij de participant geïnformeerd werd dat de verdachte in het verhoor onschuldig is. De derde groep is de controleconditie, waarbij de participanten geen informatie krijgen over de schuld van de verdachte. Bij alle groepen heeft de verdachte geen bekentenis afgelegd in het verhoor. De participanten werden aselekt verdeeld over de drie condities.

Materialen

Onafhankelijke variabelen. De onafhankelijke variabele was *uitkomst* (schuldig, onschuldig, geen informatie). In dit onderzoek kregen alle participanten een introductietekst waarin stond dat de verdachte geen bekentenis heeft afgelegd (zie bijlage B). Daarna kregen de participanten in de condities “schuldig” zowel voor als na de video te lezen dat de verdachte schuldig is. Ze kregen te lezen dat al het gevonden bewijs te herleiden was naar de verdachte. Ook werd verteld dat het gevonden DNA overeenkomt met het DNA van de

verdachte (zie bijlage B). Participanten in de conditie ‘onschuldig’ kregen zowel voor als na de video te lezen dat de verdachte onschuldig is. Ze kregen te lezen dat het vermeende slachtoffer zichzelf heeft gemeld bij het politiebureau om uit te leggen waar ze was tijdens de vermissing. Verder werden er verklaringen gegeven waarom er sporen van de verdachte zijn gevonden bij het vermeende slachtoffer (zie bijlage B). In de controleconditie kreeg de participant geen informatie over de schuld van de verdachte.

Video. In het onderzoek is een video van een echt verhoor getoond aan de participant. Deze video was identiek in de drie condities. Het verhoor maakte deel uit van een Canadese moord/zeden zaak. In 2010 werd een Canadese luchtmachtmilitair genaamd Russell Williams gearresteerd. Hij werd aangeklaagd voor het vermoorden van twee vrouwen en voor zedenmisdrijven (Butts, 2016). De opnames van het verhoor over de moord op Jessica Lloyd zijn openbaar gemaakt via YouTube (CBC News, 2014). De video is ingekort en bewerkt voor het huidige onderzoek. De fragmenten met veel belastend bewijs zijn uit de video geknipt zodat de manipulatie *uitkomst* uitgevoerd kon worden. Wanneer er teveel belastend bewijs in de video zou zitten, zou de manipulatie dat de verdachte onschuldig is niet geloofwaardig zijn voor de participant. Daarnaast zijn fragmenten waarin andere zaken, waarvoor Russell Williams ook is aangeklaagd, uit de video geknipt. Om de manipulatie *geen bekentenis* uit te kunnen voeren is tevens de bekentenis van Russell Williams uit de video geknipt. Uiteindelijk is de video ingekort tot 9:17 minuten waarbij het alleen gaat over de zaak van Jessica Lloyd. Daarbij zijn de namen van Russell en Jessica veranderd in fictieve namen in de ondertiteling, zodat deelnemers niet gelijk een link zouden leggen tussen de namen en de zaak wanneer ze hiermee bekend waren.

Afhankelijke variabelen. De afhankelijke variabele betreft de vragenlijst die het kwaliteitsoordeel van participanten meet. Deze vragenlijst was identiek in de drie condities. De vragenlijst was gebaseerd op het PEACE-interviewmodel en was in dit onderzoek opgedeeld in zes blokken (Clarke & Milne, 2001). Alle participanten kregen dezelfde vragenlijst te zien en alle vragen werden gemeten op een 7-punt Likertschaal (1 = helemaal mee oneens tot 7 = helemaal mee eens).

Het eerste blok betreft een algemene vragenlijst (zie bijlage C, vraag 1 t/m 5) en tracht de algemene indruk te meten bij participanten over de verhoorder en het verhoor zelf. Een voorbeeldvraag uit de vragenlijst is: “*Het verhoor was van hoge kwaliteit.*”. Dit blok heeft een uitstekende Cronbach’s alpha van .93, waarbij de vragen 3 en 4 zijn gehercodeerd.

Het tweede blok betreft de vragenlijst P (*Planning and Preparation*, zie bijlage D). Een voorbeeldvraag hierbij is: “*De verhoorder was goed geïnformeerd over de zaak.*”. Dit blok heeft een goede Cronbach’s alpha van .81. Het derde blok betreft de vragenlijst E (*Engage and Explain*, zie bijlage D). Een voorbeeldvraag hierbij is: “*De verhoorder kon het doel van het verhoor duidelijk uitleggen.*”. Dit blok heeft een acceptabele Cronbach’s alpha van .79. Het vierde blok betreft de vragenlijst A (*Account*, zie bijlage D). Een voorbeeldvraag hierbij is: “*De verhoorder is er niet in geslaagd nieuwe informatie te ontdekken.*”. Dit blok heeft een acceptabele Cronbach’s alpha van .70, waarbij de vragen 1 en 2 zijn gehercodeerd.

Het vijfde blok betreft de vragenlijst kenmerken en tracht de mening van de participanten over de kenmerken van de verhoorder in kaart te brengen (zie bijlage E). Een voorbeeldvraag hierbij is: “*De verhoorder toonde zelfvertrouwen.*”. Dit blok heeft een matige Cronbach’s alpha van .63, waarbij de vragen 1, 2 en 5 zijn gehercodeerd. Het zesde blok betreft de vragenlijst verhoorvaardigheden en tracht de mening van de participanten over de verhoorvaardigheden van de verhoorder in kaart te brengen (zie bijlage E). Een

voorbeeldvraag hierbij is: *“De verhoorder maakte goed gebruik van openvragen.”*. Dit blok heeft een goede Cronbach’s alpha van .83, waarbij de vragen 3 en 4 zijn gehercodeerd.

Tevens zijn er drie vragen opgesteld om te kijken waaraan de participanten de uitkomst van het verhoor toeschrijven (zie bijlage C, vraag 6 t/m 8). Hierbij werd gevraagd naar de bewijskracht, de intenties van de dader en de prestatie van de verhoorder. Een voorbeeldvraag hierbij is: *“De uitkomst van het verhoor was voornamelijk te wijten aan de kracht van het bewijsmateriaal.”*.

Apparatuur en omgeving. Voor het onderzoek is er gebruik gemaakt van het programma Qualtrics. Hierin is de video van het verhoor geplaatst met daarbij de vragenlijsten. Het programma maakt van het onderzoek een online website waardoor mensen het onderzoek vanaf hun eigen laptop of tablet in konden vullen. Het onderzoek vond plaats in de eigen omgeving van de participanten.

Procedure

Het eerste wat de participanten te zien kregen was het informed consent (zie bijlage A). Wanneer de participanten hiermee instemden konden zij naar de volgende pagina. Hier kregen alle participanten een introductietekst te lezen (zie bijlage B). Na het lezen van de introductietekst kwamen de participanten in de controleconditie op de pagina met de video van het verhoor terecht, terwijl participanten in de condities ‘schuldig’ en ‘onschuldig’ eerst nog een tekst te lezen kregen (zie bijlage B). Na het kijken van de video konden de participanten in de controleconditie door naar de pagina met de vragenlijsten, terwijl de participanten in de condities ‘schuldig’ en ‘onschuldig’ eerst nog een tekst te lezen kregen (zie bijlage B) voordat zij op de pagina met de vragenlijsten terecht kwamen (zie bijlages C, D en E). Om te achterhalen of de participanten het onderzoek hebben begrepen en of ze niet al

bekend waren met de zaak zijn er controlevragen toegevoegd. Daaropvolgend werden de participanten gevraagd naar hun demografische gegevens. Hierbij werd gevraagd naar hun geslacht, leeftijd, nationaliteit en hoogst genoten opleiding. Participanten die aan het onderzoek deelnamen voor SONA-punten konden hun SONA-nummer achterlaten om hen hun punten toe te kennen.

Aan het einde van het onderzoek kregen de participanten een debriefing (zie bijlage F). Als eerst werden zij bedankt voor hun deelname en vervolgens kregen zij te lezen hoe de zaak echt in elkaar zit. Sommige participanten waren namelijk ingedeeld in de conditie ‘onschuldig’ terwijl in de echte zaak de verdachte wel schuldig is. Onder de debriefing konden de participanten lezen wat de werkelijke aard en afloop van de zaak was en werd aangegeven dat ze voor vragen contact op konden nemen met de onderzoeker.

Resultaten

Hypothese toetsen

Om te toetsen of een politieverhoor waarin een onschuldige verdachte geen bekentenis heeft afgelegd positiever wordt beoordeeld dan een politieverhoor waarin een onschuldige verdachte geen bekentenis heeft afgelegd, zijn een aantal One-way ANOVA's uitgevoerd. Eerst is een One-way ANOVA uitgevoerd per blok vragen om te kijken of er een verschil is tussen de condities. Indien er een verschil is werd per blok met vragen een Tukey Post Hoc test uitgevoerd binnen ANOVA om te kijken tussen welke condities het verschil zit. Zie tabel 2 voor een overzicht van alle resultaten.

Bij het eerste blok werd gekeken met een One-way ANOVA of er een verschil zit tussen de condities bij het beoordelen van de *kwaliteit van het verhoor*. Er is geen significant verschil gevonden tussen de condities, $F(2, 103) = 1.34, p = .268, \eta_p^2 = .025$. Dit is tegen de

verwachting in. Er werd namelijk verwacht dat participanten in de conditie ‘onschuldig’ het verhoor van betere kwaliteit zouden beoordelen dan participanten in de conditie ‘schuldig’.

Bij het tweede blok werd gekeken met een One-way ANOVA of er een verschil zit tussen de condities bij het beoordelen van de *voorbereidheid van de verhoorder*. Er is geen significant verschil gevonden tussen de condities, $F(2, 103) = 2.28, p = .107, \eta_p^2 = .042$. Dit is tegen de verwachting in. Er werd namelijk verwacht dat participanten in de conditie ‘onschuldig’ de voorbereidheid van de verhoorder als beter zouden beoordelen dan participanten in de conditie ‘schuldig’.

Bij het derde blok werd gekeken met een One-way ANOVA of er een verschil zit tussen de condities bij het beoordelen van de *betrokkenheid en de uitleg* van de verhoorder. Er is geen significant verschil gevonden tussen de condities, $F(2, 103) = 2.58, p = .081, \eta_p^2 = .048$. Dit is tegen de verwachting in. Er werd namelijk verwacht dat participanten in de conditie ‘onschuldig’ de betrokkenheid en de uitleg van de verhoorder als beter zouden beoordelen dan participanten in de conditie ‘schuldig’.

Bij het vierde blok werd gekeken met een One-way ANOVA of er een verschil zit tussen de condities bij het beoordelen van de poging om een zo *compleet mogelijke verklaring te verkrijgen*. Er is geen significant verschil gevonden tussen de condities, $F(2, 103) = 0.61, p = .547, \eta_p^2 = .012$. Dit is tegen de verwachting in. Er werd namelijk verwacht dat participanten in de conditie ‘onschuldig’ de poging tot het verkrijgen van een zo compleet mogelijke verklaring als beter zouden beoordelen dan in de conditie ‘schuldig’.

Bij het vijfde blok werd gekeken met een One-way ANOVA of er een verschil zit tussen de condities bij het beoordelen van de *kenmerken van de verhoorder*. Er is een significant verschil gevonden tussen de condities, $F(2, 103) = 4.61, p = .012, \eta_p^2 = .082$. Een Tukey Post Hoc test liet zien dat er een significant verschil zit tussen de conditie ‘onschuldig’ ($M = 3.83, SD = 1.00$) en de conditie ‘schuldig’ ($M = 4.53, SD = 0.95$), $F(2,$

103) = 4.61, $p = .009$. Dit is tegen de verwachting in. De participanten waarbij de verdachte schuldig is maar geen bekentenis heeft afgelegd beoordelen de kenmerken van de verhoorder positiever dan participanten waarbij de verdachte onschuldig is en geen bekentenis heeft afgelegd. Er werd verwacht dat de richting van dit significante verschil andersom was. Tussen de andere condities waren de verschillen niet significant (alle p 's > .051).

Bij het zesde blok werd gekeken met een One-way ANOVA of er een verschil zit tussen de condities bij het beoordelen van de *verhoorvaardigheden van de verhoorder*. Er is geen significant verschil gevonden tussen de condities, $F(2, 103) = 1.60$, $p = .206$, $\eta_p^2 = .030$. Dit is tegen de verwachting in. Er werd namelijk verwacht dat participanten in de conditie 'onschuldig' de verhoorvaardigheden van de verhoorder beter zouden beoordelen dan participanten in de conditie 'schuldig'.

Tabel 2

Overzicht Gemiddeldes en Standaarddeviaties per Blok

	Schuldig <i>M (SD)</i>	Onschuldig <i>M (SD)</i>	Controle <i>M (SD)</i>
Blok 1 Algemene vragenlijst	5.06 (1.43)	4.63 (1.30)	5.10 (1.34)
Blok 2 Voorbereidheid	5.77 (1.10)	5.38 (0.92)	5.79 (0.74)
Blok 3 Betrokkenheid en uitleg	5.42 (1.14)	4.95 (1.13)	5.48 (1.00)
Blok 4 Complete verklaring	4.73 (1.27)	4.41 (1.00)	4.53 (1.25)
Blok 5 Kenmerken	4.53 (0.95)*	3.83 (1.00)*	4.19 (0.86)
Blok 6 Verhoorvaardigheden	4.95 (1.24)	4.53 (1.03)	4.93 (1.05)

Noot. * Condities verschillen significant, $p < .05$.

Verkennde analyse

Er is gekeken waar de participanten de uitkomst van het verhoor aan toeschrijven. Hiervoor werden drie vragen gesteld (zie bijlage C), namelijk of de uitkomst hoofdzakelijk komt door de bewijskracht, door de intenties van de verdachte en door de prestatie van de verhoorder. Als eerst is er gekeken met een One-way ANOVA of er een verschil zit tussen de

condities bij de vraag over *de bewijskracht* (zie tabel 3). Er is geen significant verschil gevonden tussen de condities, $F(2, 103) = 0.73, p = .487, \eta_p^2 = .014$. Dit betekent dat de verschillende uitkomsten van het verhoor geen invloed hebben op hoeveel de uitkomst toegeschreven wordt aan de bewijskracht.

Voorts is gekeken met een One-way ANOVA of er een verschil zit tussen de condities bij de vraag over *de intenties van de verdachte*. Er is geen significant verschil gevonden tussen de condities, $F(2, 103) = 0.53, p = .591, \eta_p^2 = .010$. Dit betekent dat de verschillende uitkomsten van het verhoor geen invloed hebben op hoeveel de uitkomst toegeschreven wordt aan de intenties van de dader.

Daaropvolgend is gekeken met een One-way ANOVA of er een verschil zit tussen de condities bij de vraag over *de prestatie van de verhoorder*. Er is geen significant verschil gevonden tussen de condities, $F(2, 103) = 2.43, p = .093, \eta_p^2 = .045$. Dit betekent dat de verschillende uitkomsten van het verhoor geen invloed hebben op hoeveel de uitkomst toegeschreven wordt aan de prestatie van de verhoorder.

Vervolgens is met een Repeated Measures ANOVA gekeken naar de enkelvoudige vergelijkingen binnen de *conditie* met de drie vragen (zie tabel 3 voor een overzicht). Binnen de controleconditie is een significant verschil gevonden tussen de toeschrijving van de uitkomst aan de intenties van de verdachte ($M = 3.82, SD = 1.73$) en de prestatie van de verhoorder ($M = 4.85, SD = 1.48$), $F(2, 103) = 4.36, p = .004, \eta_p^2 = .079$. Hierbij wordt de uitkomst meer toegeschreven aan de prestatie van de verhoorder. Verder is binnen de conditie ‘schuldig’ een significant verschil gevonden tussen de toeschrijving van de uitkomst aan de bewijskracht ($M = 4.71, SD = 1.95$) en de intenties van de dader ($M = 3.68, SD = 1.56$), $F(2, 103) = 3.08, p = .014, \eta_p^2 = .057$. Hierbij wordt de uitkomst meer toegeschreven aan de bewijskracht. Bij de conditie ‘onschuldig’ zijn er geen significante verschillen gevonden waaraan de uitkomst wordt toegeschreven (alle p 's $> .319$).

Tabel 3

Gemiddeldes en Standaarddeviaties per Conditie voor Hoofdzakelijke Reden Uitkomst

Vraag	Conditie	Controleconditie		Conditie 'schuldig'		Conditie 'onschuldig'	
		<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Bewijskracht		4.28 ^{AB}	1.73	4.71 ^A	1.95	4.25	1.50
Intenties van de verdachte		3.82 ^A	1.73	3.68 ^B	1.56	4.06	1.24
Prestatie van de verhoorder		4.85 ^B	1.48	4.03 ^{AB}	1.70	4.42	1.42

Noot. De significante verschillen zijn per rij tussen de kolommen.

^A Vraag verschilt significant van ^B, $p < .05$.

^{AB} Geen significant verschil met andere vragen.

Discussie

De bevindingen

In dit onderzoek wordt gekeken of er sprake is van een outcome bias bij het beoordelen van de kwaliteit van een politieverhoor. Over de verdachte in het verhoor wordt verteld dat hij ofwel onschuldig ofwel schuldig is. Daarbij wordt verteld dat de verdachte geen bekentenis heeft afgelegd. Oftewel, er wordt gekeken naar het effect van (on)schuld en geen bekentenis op de outcome bias. Dit wordt gedaan omdat de outcome bias voor ongewenste effecten kan zorgen voor de verhoorders, namelijk dat zij onterecht lof of kritiek krijgen. Daarbij werkt het ontoelaatbare verhoormethodieken in de hand. Zodra verhoorders kritiek krijgen op momenten dat zij geen bekentenis weten te verkrijgen van schuldige verdachten, zullen ze een volgende keer wellicht meer druk uitvoeren op de verdachte om deze bekentenis toch te verkrijgen (Horselenberg & van Koppen, 2017).

Er werd verwacht dat een politieverhoor waarin een onschuldige verdachte geen bekentenis heeft afgelegd positiever beoordeeld wordt dan een politieverhoor waarin een schuldige verdachte geen bekentenis heeft afgelegd. Kijkend naar de resultaten blijkt dat de *uitkomst* (schuldig, niet schuldig, geen informatie) geen invloed heeft gehad op de beoordeling van het politieverhoor. De uitkomst van het politieverhoor heeft alleen invloed

gehad op het beoordelen van de kenmerken van de verhoorder. Wanneer de verdachte schuldig is maar geen bekentenis heeft afgelegd worden de kenmerken van de verhoorder positiever beoordeeld dan wanneer de verdachte onschuldig is en geen bekentenis heeft afgelegd. Dit is tegen de verwachting in. Hierdoor wordt de hypothese niet bevestigd en daarom verworpen. Kortom, in dit onderzoek is er een outcome bias gevonden voor het beoordelen van de kenmerken van de verhoorder.

Verder is er een verkennende analyse uitgevoerd om te kijken waar de participanten de uitkomst van het verhoor hoofdzakelijk aan toeschrijven. Kijkend naar de resultaten blijkt dat de participanten in de controleconditie de uitkomst van het verhoor meer toeschrijven aan de prestatie van de verhoorder dan aan de intenties van de verdachte. Ondanks dat de participanten in de controleconditie geen informatie krijgen over de schuld van de verdachte hebben ze waarschijnlijk de schuld van de verdachte aangenomen en daarop de beoordeling gemaakt dat dit toe te schrijven valt aan de prestatie van de verhoorder. Echter, de verhoorder heeft in werkelijkheid weinig invloed op de uitkomst van het verhoor (Deslauriers-Varin et al., 2011). De bewijskracht en de intentie van de dader hebben veel meer invloed. Wanneer de participanten de invloed van de verhoorder overschatten, zou dit de outcome bias in de hand kunnen werken. Dit heeft in het huidige onderzoek geen rol gespeeld omdat er geen outcome bias is gevonden bij de controleconditie in vergelijking met de andere condities.

Daarnaast blijkt dat participanten in de conditie 'schuldig' de uitkomst van het verhoor meer toeschrijven aan de bewijskracht dan aan de intenties van de verdachte. Dat de verdachte niet heeft bekend komt overeen met de bevinding van Vrij (2017). Hij geeft aan dat verdachten minder bereid zijn om te praten als het gaat om ernstige misdrijven, zoals een moordzaak. Dit is het geval bij de zaak van Russell Williams. Wanneer de verdachte alsnog schuldig wordt bevonden ondanks dat hij niet bekend heeft, vinden mensen dit het meest toe te schrijven aan de bewijskracht.

Het niet vinden van de outcome bias bij de overige onderdelen bij de kwaliteit van een politieverhoor spreekt andere onderzoeken naar de outcome bias tegen (Baron & Hershey, 1988; Gino et al., 2008; Murata et al., 2015). In het onderzoek van Baron en Hershey (1988) is gebleken dat gedrag als goed beoordeeld wordt wanneer de uitkomst goed is, maar wanneer de uitkomst slecht is zal het gedrag ook als slecht worden beoordeeld. In het huidige onderzoek was het niet verkrijgen van een bekentenis van een schuldige verdachte een slechte uitkomst. Daarbij is geen bekentenis verkrijgen van een onschuldige verdachte een positieve uitkomst. Op basis van deze uitkomsten in het verhoor is echter geen outcome bias geconstateerd, alleen bij de beoordeling van de kenmerken van de verhoorder is een outcome bias gevonden.

Voor het niet vinden van het verwachte effect zijn een aantal mogelijke verklaringen. De eerste mogelijke verklaring is dat de video van het verhoor al teveel verklapt over de ware schuld van de verdachte. Ondanks dat er al veel bewijs en belastende fragmenten uit de video zijn gehaald, blijft de video onthullend over de schuld van de verdachte. Doordat er bewijs tegen de verdachte wordt genoemd door de verhoorder kunnen de participanten de schuld van de verdachte aannemen, zelfs wanneer zij geïnformeerd werden dat de verdachte onschuldig is. Daarnaast kunnen leken ongeacht de bewijslast denken dat de verdachte schuldig is omdat hij wordt verhoord. Wanneer iemand een verdachte is bij een misdrijf zoals moord, kunnen leken snel de aanname maken dat de verdachte ook schuldig is, want anders was hij geen verdachte geweest.

De tweede mogelijke verklaring is dat de participanten leken zijn wat betreft het beoordelen van de kwaliteit van een politieverhoor. Wanneer mensen niet weten wat een politieverhoor goed en slecht maakt kunnen de meningen erg uiteen lopen wat ervoor zorgt dat de resultaten niet van elkaar verschillen tussen de condities. Dit wordt ondersteund door meerdere opmerkingen die participanten maakten nadat zij mee hadden gedaan aan het

onderzoek. Een participant zei bijvoorbeeld dat hij/zij het verhoor heel slecht vond gaan en dat de verhoorder onervaren leek, terwijl een andere participant het verhoor enorm goed vond. Beide participanten gaven aan dat de verdachte schuldig was, wat betekent dat ze in dezelfde conditie zaten. Desondanks verschilden hun mening erg van elkaar. Dit is ook te zien in de spreiding op bijvoorbeeld de vraag "*Het verhoor was van hoge kwaliteit.*" waarbij de spreiding in de conditie 'schuldig' groot is. De standaarddeviatie bij de vraag bedraagt 1.41.

De derde mogelijke verklaring is dat de participanten het niet zo'n catastrofe vinden als een verdachte niet bekend terwijl hij wel schuldig is. Het is namelijk niet buitensporig dat een verdachte niet bekend, vooral niet in een moordzaak. Vrij (2017) stelt namelijk dat slechts 13% van de verdachten in een moord- en doodslagzaak bekennen. Wanneer mensen het geen catastrofe vinden dat er geen bekentenis is afgelegd door de schuldige verdachte, heeft dit ook geen invloed op hun kwaliteitsoordeel over de verhoorder. Ze nemen de verhoorder het niet kwalijk dat er geen bekentenis is verkregen. Uit recent onderzoek blijkt namelijk dat participanten het veel kwalijker vinden wanneer een verdachte bekend terwijl hij onschuldig is (Mansveld, 2018).

Voor het vinden van een outcome bias bij het beoordelen van de kenmerken van de verhoorder, waarbij de participanten in de conditie 'schuldig' de kenmerken positiever beoordelen dan participanten in de conditie 'onschuldig', is een mogelijk verklaringen. Deze verklaring ligt in lijn met de bovenstaande derde verklaring, namelijk dat mensen het wellicht geen catastrofe vinden dat er geen bekentenis is afgelegd. Vooral omdat de verdachte alsnog schuldig is bevonden. Het alsnog schuldig bevinden van de verdachte kan gezien worden als een positieve uitkomst, waardoor de participanten ook positief kunnen gaan kijken naar de kenmerken van de verhoorder door de outcome bias. Bovendien schrijven de participanten de uitkomst van het verhoor het meeste toe aan de bewijskracht. In de video van het verhoor werd bewijs aangehaald door de verhoorder. Wellicht vinden de participanten de manier

waarop hij dit deelt met de verdachte goed en vinden ze de gestelde vragen aan de verdachte hierover ook goed. Dit kan verklaren waarom de kenmerken van de verhoorder in de conditie 'schuldig' positiever zijn beoordeeld dan in de conditie 'onschuldig' waarbij het bewijs ontkracht kon worden door een alibi van de onschuldige verdachte.

Het niet vinden van de outcome bias, op de kenmerken van de verhoorder na, kan ook gezien worden als een positieve bevinding. Mogelijk ontstaat er geen outcome bias wanneer de verdachte geen bekentenis heeft afgelegd ongeacht zijn (on)schuld. Zoals reeds aangegeven vinden mensen het wellicht geen catastrofe als een verdachte niet bekend, en dus heeft dit geen invloed op de beoordeling van het verhoor. Dit is een positieve bevinding voor de rechtshandhaving. In de gevallen dat de onschuldige verdachte niet heeft bekend, wordt de verhoorder niet beter beoordeeld dan wanneer de schuldige verdachte niet heeft bekend. De verhoorder krijgt niet onterecht lof voor zijn gedrag. Terwijl dit volgens de bevindingen van Hawkins en Hastie (1990) over de outcome bias wel het geval zou kunnen zijn. Daarnaast krijgt de verhoorder niet onterecht kritiek, want in de gevallen dat de verdachte niet heeft bekend maar wel schuldig is, wordt de verhoorder hiervoor niet slechter beoordeeld dan wanneer de verdachte onschuldig is. Dit is positief omdat de verhoorders hierdoor niet meer druk gaan zetten in het volgende verhoor om een bekentenis te verkrijgen (Horselenberg & van Koppen, 2017). Hierdoor valt het genoemde risico op een manier van verhoren waarbij het hoofddoel het verkrijgen van een bekentenis weg.

Er ontstaat geen outcome bias in het geval van geen bekentenis, op de beoordeling van de kenmerken van de verhoorder na. Echter, de outcome bias ontstaat wel wanneer er een valse bekentenis blijkt te zijn afgelegd. Daarbij wordt de verhoorder beter beoordeeld wanneer een schuldige verdachte een bekentenis heeft afgelegd dan wanneer een onschuldige verdachte een valse bekentenis heeft afgelegd (Mansveld, 2018). Mensen vinden het dus erger

wanneer er een valse bekentenis wordt afgelegd dan wanneer er geen bekentenis wordt afgelegd, terwijl de verdachte schuldig is.

De beperkingen

Er zijn een aantal beperkingen bij dit onderzoek. Ten eerste is de steekproef niet groot genoeg voor een hoog onderscheidend vermogen. Voorafgaand aan de dataverzameling is een steekproefgrootte van 159 mensen vastgesteld, waarbij het onderscheidend vermogen 0.80 is. Echter bestaat de uiteindelijk behaalde steekproef uit 106 personen. Met deze steekproef kan een middelgroot effect ($d = 0.25$) met 62.50% zekerheid gedetecteerd worden. Hierdoor is de steekproefgrootte te klein om betrouwbare conclusies te trekken. De steekproef is kleiner uitgevallen doordat de dataverzameling moeizaam verliep. Er werd opgemerkt dat mensen niet veel zin hadden om deel te nemen aan een onderzoek van 20 minuten waarbij ze een video moesten kijken. Het moeten bekijken van een video beperkt de mensen in de mogelijkheden wanneer ze het onderzoek in kunnen vullen. Ze moeten namelijk op een rustige plek zitten of ze moeten oordopjes bij zich hebben om het geluid te kunnen horen. Ten tweede is het onderzoek afgenomen in de eigen omgeving van de participant. Hierdoor is het onbekend of hij zich in een rustige omgeving bevond of in een omgeving met veel ruis. Aangezien het onderzoek een video van ongeveer tien minuten bevat waar alle vragen overgaan, is het van belang dat de video aandachtig wordt bekeken. Of dit is gedaan door de participant is onduidelijk. Wanneer de participant in een omgeving zat met veel ruis kan dit invloed hebben gehad op zijn oordeel over de video.

Advies voor vervolgonderzoek

Door de beperkingen en de bevindingen kan advies gegeven worden voor vervolgonderzoek. Het eerste advies is om een video van een ander politieverhoor te

gebruiken waarbij de schuld van de verdachte minder opzichtig is. Dit om de kans te verminderen dat de participant een eigen oordeel velt over de schuld van de verdachte. Daarnaast kan de beperking dat leken snel denken dat de verdachte schuldig is omdat hij verdachte is voorkomen of verminderd worden door een verhoor te kiezen waarbij het vergrijp minder groot is. Bijvoorbeeld een diefstal of verduistering. Ook kan je een verhoor kiezen waarbij de verdachte zijn verhaal vrijer kan vertellen in plaats van dat de verhoorder voornamelijk aan het woord is en alle vragen stelt zoals in het huidige onderzoek het geval is geweest.

Een tweede advies voor vervolgonderzoek is om een manipulatiecheck toe te voegen aan het onderzoek. Hierbij kan gevraagd worden aan de participant of de verdachte schuldig of onschuldig was of dat ze geen informatie hebben gekregen over de schuld. Daarbij kan een tweede vraag toegevoegd worden waarbij wordt gevraagd wat de participant zelf dacht over de schuld van de verdachte. Wanneer de participant in de conditie ‘onschuldig’ leest dat de verdachte onschuldig is maar hij denkt zelf dat hij schuldig is, ondanks hij de zaak niet kent, heeft de manipulatie weinig effect en kan je dergelijke participanten uit je dataset halen. In plaats van deze participanten uit de dataset weg te halen, kan je dergelijke participanten ook in een nieuwe groep plaatsen. Bijvoorbeeld een groep ‘schuldig’ die ondanks dat ze lezen dat de verdachte onschuldig is denken dat de verdachte schuldig is. Deze groep kan je vervolgens weer vergelijken met de conditie ‘schuldig’. Verder kan door het toevoegen van de manipulatiecheck gecontroleerd worden of de participant heeft opgelet tijdens het onderzoek.

Een laatste advies voor vervolgonderzoek is om voorafgaand aan de video een tekst te plaatsen waarin de hoofdpunten van een goed en slecht verhoor beschreven staan. Hierdoor weten de participanten waarop ze kunnen letten bij het beoordelen van de kwaliteit van een politieverhoor. Dit kan ervoor zorgen dat de meningen van leken op het gebied van politieverhoren minder uiteenlopend zijn omdat ze op dezelfde punten letten in het verhoor.

Referenties

- Ask, K., & Granhag, P. A. (2010). Perception of line-up suggestiveness: Effects of identification outcome knowledge. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 7(3), 214-230. doi:10.1002/jip.123
- Baron, J., & Hershey, J. C. (1988). Outcome bias in decision evaluation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4), 569-579. Geraadpleegd van <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy2.utwente.nl/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=6&sid=3ec81d4b-8098-4dfe-bced-67573254083c%40sessionmgr4008>
- Butts, E. (2016, 31 augustus). *Russell Williams Case*. Geraadpleegd op 25 mei 2018, van <http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/russell-williams-case/>
- CBC News. (2014, 5 september). *Russell Williams – The Confession – the fifth estate* [YouTube]. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=lj7QRP37Wn0>
- Clarke, C., & Milne, R. (2001). *National evaluation of the PEACE investigative interviewing course*. Police Research Award Scheme. London: Home Office.
- Clarkson, P. M., Emby, C., & Watt, V. W. S. (2002). Debiasing the outcome effect: The role of instructions in an Audit Litigation Setting. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 21(2), 7-20. Geraadpleegd van <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy2.utwente.nl/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=88d30880-626e-4018-abbd-46fb20dce32c%40sessionmgr102>
- Deslauriers-Varin, N., Lussier, P., & St-Yves, M. (2011). Confessing their Crime: Factors Influencing the Offender's Decision to Confess to the Police. *Justice Quarterly*, 28(1), 113-145. Geraadpleegd van https://corpus.ulaval.ca/jspui/bitstream/20.500.11794/12160/1/Deslauriers-Vari%2CLussier%2CSt-Yves_%202011_DepotUL.pdf
- Fischhoff, B. (1975). Hindsight ≠ foresight: The effect of outcome knowledge on judgment

- under uncertainty. *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance*, 1(3), 288– 299. Geraadpleegd van <https://www.cmu.edu/dietrich/sds/docs/fischhoff/HindsightForesight.pdf>
- Gino, F., Moore, D. A., & Bazerman, M. H. (2008). No harm, no foul: The outcome bias in ethical judgement. *Working Papers – Harvard Business School Division of Research*, 1-40. Geraadpleegd van https://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/08-080_1751f2c7-abe2-402b-9959-1d8190ebf62a.pdf
- Gudjonsson, G. H., & Petursson, H. (1991). Custodial interrogation: Why do suspects confess and how does it relate to their crime, attitude and personality?. *Personality and Individual Differences*, 12(3), 295-306. doi:10.1016/0191-8869(91)90116-S
- Hawkins, S., & Hastie, R. (1990). Hindsight: Biased judgments of past events after the outcomes are known. *Psychological Bulletin*, 107(3), 311-327. doi:10.1037/0033-2909.107.3.311
- Horselenberg, R., Boon, R., Odinet, G., & Vredeveldt, A. (2017). Het interviewen van getuigen. In P. J. van Koppen, J. W. de Keijser, R. Horselenberg, & M. Jelicic (Red), *Routes van het recht. Over de rechtspsychologie* (p.513-525). Den Haag, Nederland: Boom juridisch.
- Horselenberg, R., & van Koppen., P. J. (2017). Valse bekentenissen. In P. J. van Koppen, J. W. de Keijser, R. Horselenberg, & M. Jelicic (Red), *Routes van het recht. Over de rechtspsychologie* (p.687-709). Den Haag, Nederland: Boom juridisch.
- Mansveld, T. (2018). *How does outcome knowledge impact assessments of interrogation quality?* (Ongepubliceerd bachelor thesis). Universiteit Twente, Enschede.
- Miceli, M. P., & Near, J. P. (1985). Characteristics of organizational climate and perceived wrongdoing associated with whistle-blowing decisions. *Personal psychology*, 38(3), 525-544. doi:10.1111/j.1744-6570.1985.tb00558.x

Milne, R., Shaw, G., & Bull, R. (2008). Investigative interviewing: The role of research.

Applying Psychology to Criminal Justice, 65-80. doi:10.1002/9780470713068.ch4

Murata, A., Tomoko, N., Matsushita, Y., & Moriwaka, M. (2015). Outcome bias in decision making on punishment or reward. *Procedia Manufacturing*, 3, 3911-3916.

doi:10.1016/j.promfg.2015.07.914

Rassin, E. (2017^a). Heuristieken. In P. J. van Koppen, J. W. de Keijser, R. Horselenberg, & M. Jelicic (Red), *Routes van het recht. Over de rechtspsychologie* (p.397-412). Den Haag, Nederland: Boom juridisch.

Rassin, E. (2017^b). Suggestie tijdens het verhoor. In P. J. van Koppen, J. W. de Keijser, R. Horselenberg, & M. Jelicic (Red), *Routes van het recht. Over de rechtspsychologie* (p.527-540). Den Haag, Nederland: Boom juridisch.

Staddon, J. E. R., & Cerutti, D. T. (2003). Operant Conditioning. *Annual Review of Psychology*, 54, 115-144. Geraadpleegd van

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1473025/>

van Koppen, P. J. (2017). Rechterlijke dwalingen. In P. J. van Koppen, J. W. de Keijser, R. Horselenberg, & M. Jelicic (Red), *Routes van het recht. Over de rechtspsychologie* (p.883-916). Den Haag, Nederland: Boom juridisch.

Vrij, A. (2017). Het verhoren van verdachten. In P. J. van Koppen, J.

W. de Keijser, R. Horselenberg, & M. Jelicic (Red), *Routes van het recht. Over de rechtspsychologie* (p.643-667). Den Haag, Nederland: Boom juridisch.

Walsh, D., & Bul, R. (2010). What really is effective in interviews with suspects? A study comparing interviewing skills against interviewing outcomes. *Legal and Criminological Psychology*, 15(2), 305-321. doi:10.1348/135532509X463356

Walsh, D., & Bull, R. (2012). Examining Rapport in Investigative Interviews with Suspects:

Does its Building and Maintenance Work? *Journal of Police and Criminal*

Psychology, 27(1), 73-84. doi:10.1007/s11896-011-9087-x

Weinstein, I. (2002). Don 't Believe Everything You Think: Cognitive Bias in Legal Decision

Making. *Clinical Law Review*, 9, 783-834. Geraadpleegd van

https://ir.lawnet.fordham.edu/faculty_scholarship/422/

Bijlagen

Bijlage A – Informed consent

Thank you for taking part in this study.

This study examines how people evaluate suspect interrogations. You are going to watch a video clip that shows part of a real police interrogation with a person who is suspected of murder. Next, you will be asked to complete a questionnaire about the interrogation. There are no right or wrong answers to the questions, so please answer these questions truthfully. The study will take approximately 20 minutes to complete.

By marking the bullet point you consent to take part in the study and you agree to the following terms:

- Your participation is confidential. The data will be analyzed and reported at group level only, without identification of individuals or institutions. Your participation is voluntary. You may terminate your participation at any time without explanation.

Bijlage B – Scenario teksten

Algemene introductietekst voor iedereen

In January 2010, a young Canadian woman, Jessica Leal, went missing. During the investigation, the police found distinctive tire tracks next to her house. Hence, the police set up a traffic control in search for matching tires. A few days later, a 46-year old man, Russell Walling, was stopped and it was found that the tires of his car matches the tracks that were found near Jessica's house. Russell was taken in for interrogation. However, Russell denied the allegations.

Tekst vooraf – Schuldig

Although Russell did not confess to the crime, the police found strong evidence pointing towards his **guilt**. Shortly after the interrogation, Jessica's body was found. All evidence at the crime scene subscribed Russell's involvement.

Tekst achteraf – Schuldig

Although Russell never confessed to the crime, the police found strong evidence pointing towards his **guilt**. Two days after the interrogation, Jessica's body was found in a park nearby her house. It turned out she was raped and murdered. DNA traces on her body and at the crime scene matched with Russell's DNA. Further tests revealed that the tire tracks and the footprints outside her house, indeed matched Russell's car and boots. In addition, his finger prints were found at the backdoor of Jessica's house and the police found Jessica's underwear hidden in a drawer in Russell's house.

Tekst vooraf – Onschuldig

As further investigative efforts turn out, Russell was indeed **not guilty**. A week after the interrogation, Jessica turned up at the police station explaining that she took off for a short while due to personal circumstances. She came back when she found out that the police were looking for her.

Tekst achteraf – Onschuldig

Russell never confessed to the crime and, as further investigative efforts turned out, Russell was indeed **not guilty**. It became clear that Russell and Jessica had a complicated affair.

Jessica wanted to make their relationship public, but Russell refused because of his marriage. At the night of Jessica's disappearance, Russell and Jessica met at her house, got heavily intoxicated and started fighting. The excessive drinking in combination with Russell's anxiety medication left him with a lack of memory of the evening. He therefore had no idea what had happened with Jessica. Although he remembered being at her house that night (which explains his footprints and tire tracks outside her house), he was reluctant to admit this to the police as he was afraid that his affair with Jessica would become public and that his wife would find out.

Bijlage C – Algemene vragenlijst

→ = hercoderen

Vraag 1 t/m 5 worden gebruikt voor de algemene vragenlijst bij het toetsen van de hypothese.

1. The interrogation was of high quality.
2. The interrogator did a good job.
- 3. The interrogation went bad.
- 4. This was a bad example of how interrogations should be done.
5. This interrogation is an example of good police work.

Vraag 6 t/m 8 worden gebruikt voor de verkennende analyse.

6. The outcome of the interrogation was mainly due to the strength of the evidence.
7. The outcome of the interrogation was mainly due to the personality/intentions of the suspect.
8. The outcome of the interrogation was mainly due to the performance of the interrogator.

Bijlage D – Vragenlijst P, E and A

→ = hercoderen

Blok Planning and Preparation

1. The interrogator was knowledgeable about the case.
2. The interrogator prepared well for the interview.
3. The interrogator knew what he was doing.

Blok Engage and Explain

1. The interrogator could explain the purpose of the interview clearly.
2. The interviewer could explain the purpose of the interview professionally.
3. The interrogator was successful in bonding socially with the suspect.
4. The interviewer explained that the interview is an opportunity for the suspect to give his account.

Blok Account

- 1. The interrogator failed to explore new information.
- 2. The interrogator asked inappropriate questions.
3. The interrogator encouraged the suspect to give his own version of events.
4. The interview followed a logical structure.

Bijlage E – Vragenlijst kenmerken en verhoorvaardigheden

→ = hercoderen

Blok Kenmerken

- 1. The interrogator inappropriately interrupted the suspect.
- 2. The interrogator asked suggestive questions (=questions that already imply what answer is expected, therefore influencing the suspect).
 - 3. The interrogator made good use of open-ended questions.
 - 4. The interrogator made good use of closed-ended questions.
- 5. The interrogator talked too much.

Blok Verhoorvaardigheden

- 1. The interrogator showed self-confidence.
- 2. The interrogator was open-minded.
- 3. The interrogator was inflexible
- 4. The interrogator did not respond to new information.
- 5. The interrogator attentively listened to the suspect.

Bijlage F – Debriefing

Debriefing

Thank you for participating this study! You have now completed this study. Below you can find the truth about the case of Russell W. In addition, some information about the purpose of this study is given.

The real case

During this study some information was manipulated in order to serve the purpose of this study. In one of the conditions it was told that Russell Williams (his real name) was not guilty of killing Jessica Lloyd (her real name), although in reality Russell Williams was guilty of murdering and killing Jessica Lloyd. Below you can find the real story about Russell Williams.

On February 7, 2010, Russell Williams was interrogated by Detective Jim Smyth. In this interview he was describing his crimes. The interrogation lasted approximately ten hours. Excerpts of the confession were shown in court at Williams' sentencing hearing on October 20, 2010. In the confession, Williams gave details of his crimes, including the sexual assaults in Tweed and 82 break-ins and thefts. He also told police where they could find evidence, including hidden keepsakes. He told police where they could find the thousands of images he took of Lloyd and Comeau and the two women he sexually assaulted. He then identified on a map where he left Lloyd's body. Ultimately, Russell Williams was found guilty of sexually assaulting and murdering multiple women.

Background of this study

The purpose of this study is to examine the “outcome bias” in police interrogations. Specifically, it is tested if people judge an interrogation differently when they know the outcome of the interrogation. You were assigned to one of the three experimental groups (not confessed and found guilty; not confessed and found not guilty; no information).

If you have any questions concerning this study, feel free to contact

b.tukkers@student.utwente.nl